

Hauser, Přemysl

[Korošec, Tomo. Andrej Komel, pl. Sočebnan]

Opera Slavica. 2006, vol. 16, iss. 2, pp. 58-59

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/116485>

Access Date: 08. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Takto ponímaná antológia je širokospektrálna z aspektu jej koncipovania i určenia. Pri práci s ňou si vyučujúci v podstate sám volí adekvátne metodické postupy. Z nášho pohľadu sú vhodné najmä prekladové cvičenia, riadený dialóg, prekladateľská analýza textov (s použitím výkladových a prekladových slovníkov), resp. samostatný komentár študenta k uvedeným témam a skutočnostiam. Zaradenie jednotlivých tematických okruhov do antológie je síce trochu netradičné, ale zmysuplné. Antológia implikuje nosné poznatky zo súčasného Ruska (v súčasnosti i v retrospektíve) s cieľom rozvíjania jazykovej kompetencie a rečových zručností recipientov príručky.

Eva Dekanová

Korošec, T.: Andrej Komel, pl. Sočebran. Ljubljana 2004.

Jméno tohoto slovinského vlastence, tvůrce slovinské vojenské terminologie, je titulem knihy zachycující jeho životní osudy a literární dílo. Jejím autorem je *Tomo Korošec*, profesor lublaňské univerzity. Vydalo ji nakladatelství Fakulty sociálních věd s podporou Ministerstva kultury Slovinské republiky.

V knize mě zaujalo několik údajů, které se týkají naší země a dokládají vliv české odborné terminologie na utváření vojenské terminologie slovinské, a chci na ně naše bohemisty upozornit. Potěší ovšem již to, že si Slovinci váží osobností, které se podílely na rozvoji jejich kultury, a že bádání o národní minulosti podporuje nejvyšší státní instituce. Postava Andreje Komela byla přitom v současnosti takřka zapomenuta. T. Korošec v předmluvě osvětluje, jak se s ní setkal až po vysokoškolských studiích. Přivedla ho k tomu práce na sestavování slovinského vojenského slovníku. Jako lingvistu jej napadlo zjistit původ této terminologie, a tak se dostal právě k Andreji Komelovi. Postupně se seznamoval s jeho životem studiem obsáhlých materiálů v rakouských vojenských archívech, Komelovy korespondence a vyhledával jeho spisy a články v tehdejších časopisech. To mu umožnilo podat ucelený obraz Komelova díla a slovinské veřejnosti, laické i odborné, Andreje Komela objevit a představit.

Nemohu zde podrobně probírat obsah knihy. Omezím se na základní informace. Andrej Komel se narodil 3. 10. 1829 v obci Solkanu v tehdejším gorickém kantonu. V Gorici získal základní vzdělání a absolvoval tu dvouleté učitelské učiliště. V r. 1849 vstoupil do rakouské armády. Na vojně zůstal, po příslušném školení se stal důstojníkem a postupoval v hodnostech. Vojenskou kariéru skončil v hodnosti čestného majora. Získal pak též šlechtický titul, pro nějž zvolil označení Sočebran (obránce Soče).¹ Ve vojenské službě vystřídal řadu posádek v tehdejším Rakousko-Uhersku. Zaujalo mě především to, že bylo mezi nimi několik posádek v našich městech: v Olomouci, v Českých Budějovicích, v Kroměříži, v Terezíně, v Ústí nad Labem. Za pobytu v nich se naučil i obtojně česky, jak dosvědčuje zápis v jeho vojenské kvalifikaci. Znalost češtiny mu umožnila využití při vytváření slovinské vojenské terminologie české vzory. Po odchodu do výslužby žil Komel ve Štýrském Hradci. Zde 12. 11. 1892 zemřel.

¹ Zkratka pl. v titulu znamená plemič, tj. šlechtic.

Důstojník Komel, sám Slovinec, si uvědomoval obtíže mladých slovinských rekrutů přicházejících do vojenského prostředí německého, pro ně jazykově cizího. Využil tehdejších vojenských předpisů umožňujících i přímo nařizujících jazykové přizpůsobení národnostním poměrům v jednotlivých vojenských jednotkách a počal do slovinštiny překládat základní vojenské řady a předpisy i popisy zbraní. Celkem 16 takových knih vydal vlastním nákladem.

České stopy v Komelově činnosti odhalil a zhodnotil právě autor jeho bibliografie Tomo Korošec, aktivně ovládající češtinu, znalec českého kulturního prostředí, české lingvistiky a jako žák bohemisty *Borise Urbančiče* též historie česko-slovinských vztahů v minulosti. Poukázal na podíl, jaký měl na prvním Komelově svodu vojenských termínů Čech *Jan Zdeněk Veselý* (1850-1890). Přitom zhodnotil celkové působení této osobnosti, dosud málo známé, v slovinském národním hnutí.² Věnoval mu v knize celou kapitolu. Jan Zdeněk Veselý byl členem pražské sokolské jednoty, schopný cvičitel, žák Tyršův. Ve svých 21 letech byl jmenován v r. 1971 náčelníkem Sokola v Lublani. Jeho působení zde bylo širší, nad rámec jeho funkce. Brzy po svém příchodu začal vydávat vlastním nákladem časopis *Južni Sokol* s podtitulem „*telovadno-vojaški list*“. Otiskoval v něm na pokračování slovník německo-slovinské tělocvičné a zápasnické terminologie. Ono zápasnické názvosloví bylo šermířské. Šerm byl nejen disciplína pěstovaná v Sokole, ale také povinná součást důstojnického výcviku. Obojí názvy mohl využít i Komel. T. Korošec rozbořem obojích názvosloví, Veselého i Komelova, zjistil, že z celkových asi 950 termínů Veselého využil Komel víc než třetinu. To svědčí i o jazykové vhodnosti Veselého návrhů. V tak krátkém čase od příchodu do Lublaně nemohl jistě Veselý zvládnout slovinštinu tak, aby v ní byl schopen tvořit odborné názvy. Musel mít nepochybně pomocníka Slovince a ne ledajakého. Posouzením tehdejších osobností a rozbořem jejich písemných odborných projevů dospěl T. Korošec k závěru, že jim s největší pravděpodobností byl spisovatel *Fran Levstik*. Veselý mu mohl posloužit propracovanou terminologií českou. I tak byl jeho podíl významný. Neméně i samo vydávání časopisu. Južni Sokol byl prvním slovinským vojenským a tělovýchovným periodikem a přispěl tak k rozvoji vlasteneckého hnutí ve Slovinsku. Tímto zjištěním T. Korošec obohatil naše znalosti o vývoji česko-slovinských vztahů a J. Z. Veselého v této souvislosti přímo objevil.

Vyzvedl jsem ty části Korošcovy monografie, které mají vztah k našemu prostředí. Pro Slovince oživuje pozapomenutou postavu vlastence rozšiřujícího uplatnění národního jazyka, výraznou osobnost etickou. Přibližuje jim také kulturní ovzduší národního hnutí v druhé polovině 19. století.

Přemysl Hauser

² Boris Urbančič ve své práci *Česko-slovinské kulturní styky*, Praha 1995, J. Z. Veselého neuvádí. Přitom J. Z. Veselý byl český spisovatel a sokolský pracovník. Napsal tělocvičné příručky a divadelní hry.